

40 lag och 40 olika odlingsstrategier har gett en stor variation i bestånd och växtsätt i Rapsmästaren 2020 på Egonsborg. Det är främst gödslingen som varierar med i genomsnitt upp till 10 gånger mer gödsling hos mest gödslande lag jämfört med de mest återhållsamma.

Text & Foto: Hans Jonsson, Svensk Frötidning

Bra drag i Rapsmästartävlingen

Fullt i fält. Stort intresse vid fältvandringen i tävlingsfältet den 3 oktober 2019. Här berättar Albin Gunnarson och Anneli Kihlstrand, SFO, om ett av tävlingsleden – ett av 40 olika sätt att bedriva höstrapsodling på i tävlingen på Egonsborg.

Raps är en fantastisk gröda. Rapsodlare är ett entusiastiskt släkte. Tillsammans i en rapsmästartävling händer det en massa intressanta saker. Det är dags att summera hösten på tävlingsfältet hos Ebbe Persson på Egonsborg. Snacka om att det finns mycket intressant att reflektera över och lära sig av.

Insatserna i fält har en extrem variation. Även bestånden i tävlingsrutorna skiljer sig åt ganska så mycket, men kanske inte så mycket som förväntat utifrån variationen i insatser. Viktigast av allt så här långt är att det inte finns något rätt eller fel, bra eller dåligt. Först när skörden är bärgad kan vi se vilket odlingssystem som gett högst råfettskörd på detta fält växtodlingssäsongen 2019/2020. Fram till dess kollar vi in vilka insatser som gjorts, hur bestånden

ser ut inför vintern, och bär med oss det i minnet inför 2020.

Spännande sorter och bestånd

I förra artikeln berättade vi om bredden på tävlingsfältet, sortval och utsädesmängd. 10 lag från 6 andra länder fajtas om mästartiteln tillsammans med 30 svenska odlare, rådgivare, studenter m.fl. Hela 60 procent av lagen har en unik sort eller sortblandning. Den högsta utsädesmängden är nästan 3 gånger högre än de lägsta; 70 jämfört med 25 frön per kvadratmeter. Redan här alltså stor variation. Men mer kommer...

Begränsat med insekter och ogräs

Höstrapsens skördepotential sätts till största delen redan på hösten. Därför är det extra intressant att följa hur tävlingsdeltagarna hanterat detta. Vad gäller

förekomsten av insekter och ogräs så har den varit begränsad och som det ser ut nu inte av någon större betydelse.

Utsatta gulsådder och graderingar gjorda av Växtskyddscentralen i Alnarp

Rapsmästaren 2020

All information: www.rapsmastaren.se med tävlingsregler, de senaste åtgärderna (uppdateras löpande), filmer från tävlingsfältet m.m.

Vad? Tävlning i höstraps, där laget med högst råfettskörd vinner.

Var? Försöksvärd är Ebbe Persson, Egonsborg, Trelleborg.

Arrangör: Södra Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare

Sponsorer: Agria, Lantmännen, Scandinavian Seed, Väderstad, Yara

Kontakt: tävlingsledare Albin Gunnarson, SFO, 070-568 60 27

Stort och smått. De 40 lagen har valt helt olika odlingsstrategier vilket gett en intressant variation i utveckling av plantor och bestånd. Återstår att se vad som blir bäst vid skörd. Foto den 1 december efter en natt nattfrost och snart dags för invintring. NPZ överst, Tre Närkingar nederst.

Blandad kompott av tillväxtreglering och svampbekämpning

Andel tävlingsdeltagare

Ca 25 % Ingen tillväxtreglering/
svampbekämpning
Ca 75 % Har kört med något medel
24 av 40 har kört en gång
4 av 40 har kört 2 gånger
1 av 40 har kört 3 gånger
Ca 50 % har behandlat med Caryx
Ca 25 % har behandlat med Folicur

mikronäringsämnen. Dessa går inte att jämföra direkt, men för att ändå få en uppfattning om variation m.m. börjar vi övergripande med lite statistik kring gödslingsintensiteten i tävlingen fram till månadsskiftet oktober/november 2019 (tabell 1).

För att få ett samlat mått på variationen i gödslingsintensitet har lagen rangordnats efter hur mycket de gödslat av makronäringsämnena N, P, K och S. Det visar sig att intensivast gödslande lag har lagt över 4 gånger mer av dessa näringsämnen än det mest återhållsamma. Går vi till de enskilda näringsämnena är variationen ännu mycket större, upp till 10 gånger. Till exempel har vissa lag inte lagt något svavel eller kalium medan andra ligger på 100–200 kilo per hektar. Högsta kvävegivan ligger på drygt 120 kilo per hektar, minsta givan är 14 kilo per hektar. Samtliga lag har tillfört växtnäring, men i väldigt varierande omfattning (tabell 2).

För att få en uppfattning om

gav dock utslag på relativt hög förekomst av rapsjordloppa. En bekämpning gjordes därför över hela tävlingsytan. Plantorna var dock skyddade sedan starten eftersom utsädet var betat med Lumiposa som Corteva varit behjälplig med. Även spillsäd är bekämpad över hela tävlingsytan. Dessa insatser ska ses som ett sätt

att få en riktigt bra tävling med lika betingelser för alla.

Extrem variation i gödning

Desto intressantare är det med gödningen. Här finns ett närmast oändligt antal möjliga kombinationer av doser och gödningsmedel av makro- och

Nya produkter i säker satsning

Gullviks var en av sponsorerna i förra Rapsmästartävlingen, men deltog inte. Denna gång ville man verkligen inte missa tåget så när tävlingen offentliggjordes anmälde man sig direkt och är nu ett av 40 lag.

– Att vinna är kanske inte det viktigaste för oss. Vi tycker det är väldigt kul och inspirerande att vara med och även att testa några nya produkter vi tror på i höstrapsen framöver, berättar Mats

Ingvarsson, lagledare för Gullviksgänget.

Den grundläggande strategin är att absolut inget i växtnäringsväg ska fattas, varken vad gäller makro- eller mikronäring. En specialare man spetsat med är Wuxal Ascofol, en biostimulator tillverkad av algsuspension. Med den ska plantan klara stress bättre, stimulera försvarsmekanismer mot skadegörare m.m.

På sortsidan har man valt Hambre,

som man är ensam om, och för svampbekämpning och tillväxtreglering bland annat Orius som också är ny på marknaden. I sin strategi har man sneplat en del på andra tävlingar bland annat i Danmark och tagit till sig en del vinnande tankar från dessa.

– Vi tror helt klart att en odlings-tävling som Rapsmästartävlingen 2020 kan leda odlingen framåt, och det vill vi vara en del av. Det känns riktigt bra!

Extrem variation i gödslingsintensitet

Växtnäring Tillförsel, antal kilo per hektar

	Max	Min	Medel
NPKS	399	94	235
N	124	14	73
P	85	8	34
K	205	0	90
S	114	0	41

Tabell 1. Antal kilo per hektar för tävlingsdeltagarna i Rapsmästaren 2020, t.o.m. v.43 (slutet av oktober). "NPKS" kan ses som ett grovt mått på totala intensiteten i lagens gödsling av makronäringsämnen.

kvävetillståndet i marken har det klippts raps i SFOs testrutor utanför tävlingsytan. Ogödslat hade tagit upp 56 kilo N per hektar, gödsling med 60 kilo N har medfört ett upptag på 106 kilo N per hektar. Detta visar att markens kväveleverans har varit 56 kilo N och att växtnäringsutnyttjandet har varit 83 procent i ovanjordiskt material. Det visar också hur bra rapsen är att ta upp kväve på hösten.

Statistiken berättar

Här kanske någon menar att vi vältrar oss i siffror och statistik. Kan så vara men det är väldigt intressant att tävlingsdeltagarna ser så väldigt olika på hur höst-rapsodling ska bedrivas. Det som kanske tydligast urskiljer sig är de utländska lagen. De 7 lag som gödslat minst är från Danmark, Polen, England, Tyskland och Tjeckien, inget från Sverige.

Förutom kombigödslingen

De flesta har kört mikronäring

Gödsling efter sådd, ca %

Antal, gödslingar	0	1	2	3
Makronäring	38	35	25	2
Mikronäring/bladgödsling	10	50	35	5

Tabell 2. Gödslingstillfällen efter sådd, antal och procentuell fördelning.

Som en Red Bull för växter

Quantis är en helt ny produkt som aldrig tidigare testats i Sverige. Man kan klassificera den som en biostimulator som på många olika sätt stärker plantan mot olika typer av stress, samtidigt som fotosyntes och näringsupptag förbättras.

– Det är en chansning, men en mycket spännande sådan, kommenterar Oskar Björling på Syngenta.

Produkten tillverkas i Sydamerika och har gått bra där och nu finns den på plats i Rapsmästarfältet. Syngenta provar den under nordiska förhållanden och ser fram emot resultatet av dessa.

Syngenta går entusiastiskt all-in för tävlingen. Det är jättekul och inspirerande att testa våra produkter och tankar utan begränsningar, menar Oskar och fortsätter:

– Vår strategi är att ha en balanse-rad växtnäringsstillförsel, gasa med näring, hålla grödan frisk, få ett kraftigt rotsystem och låg tillväxtpunkt med en bra beståndsuppbyggnad.

Växtnäringsmässigt utgår man från en så kallad "ask-analys" som är en teoretisk, men ändå användbar, metod för att få en indikation på mängderna växtnäring som behövs för hög skörd. Man har utifrån denna och förhållandena på fältet 2019 kört 99 kilo N, Polysulfat, KSP, Brassitrel och zink, samt tidigare nämnda Quantis, men ingen tillväxtreglering. Man startade med 35 frön per kvadratmeter som gett ett inte alltför kraftigt bestånd.

Lite grand från ovan. Egonsborg med omnejd vid fältvadringen den 3 oktober 2019. Rapsen hade fram till dess utvecklats ganska långsamt på grund av temperatur och nederbörd. Men oktober månad och in i november bjöd på prima väder och bra tillväxt.

Noggrannhet är A och O.

Helena Håkansson, fältförsöksledare HS Skåne, kollar så att allt blir rätt när de 160 parcellerna ska behandlas.

vid sådd, som utfördes av samtliga lag utom ett, så har 4 lag nöjt sig med det medan övriga ha valt att tillföra både makro- och mikronäring upp till 3–4 gånger. Detta är intressant att ha med sig när vi tittar på bestånden och sedan även utfallet av skörden. De flesta av produkterna är välkända, andra mindre kända. Ett medel av allmänt tillväxtbefrämjande karaktär, Quantis från Syngenta, är helt nytt på den europeiska marknaden. Ännu ett exempel på allt som går att hämta från tävlingen.

Balanserad tillväxtreglering

Vid förra rapsmästartävlingen för 4 år sedan var tillväxtreglering inte tillåtet för användning i Sverige. När man då fick använda detta hett eftertraktade insatsmedel blev det extra intressant med ofta höga doser. Nu verkar det som att nyhetens behag lagt sig samtidigt som kunskapen om hur den ska användas har ökat. Hela 12 lag har valt att inte tillväxtreglera och de som kör använder överlag måttliga doser.

Glada sponsorer på plats. Utan sponsorer hade denna Rapsmästartävling inte varit möjlig att genomföra. Från vänster Carl-Magnus Olsson, Yara; Ingvar Sundelöf, Väderstad; Oskar Gustafsson, Scandinavian Seed; Rasmus Troedsson, Agria och Maria Norén, Lantmännen.

Välbesökt fältdag

Den 3 oktober var det fältdag på Egonsborg. På förmiddagen för allmänheten och alla intresserade oljeväxtentusiaster. Uppslutningen blev stor med cirka 150 besökare. På eftermiddagen träffades tävlingsdeltagarna och tillsammans tittade man på tävlingsrutorna och berättade om

och kommenterade sina insatser.

Just att träffa kollegor, experter från när och fjärran och på plats prata om höstraps ur alla tänkbara och otänkbara vinklar är kanske den största nyttan av tävlingen. En diskussion och ett flöde som vi ser fram emot under hela 2020. ●

Brittisk höstrapsodling på svensk mark

– Jag skulle ge vad som helst för att få ett bestånd här hemma lika fint som min parcell är i Rapsmästaren.

Det utbrister Simon Kightley verksam på brittiska NIAB, när han tar del av bilder från tävlingsfältet i månadsskiftet november–december. Uttalandet säger väldigt mycket. Man har sedan några år stora problem med rapsjordloppa i Storbritannien. Mycket stora problem.

– Vi lägger mer resurser på att forska på rapsjordloppa än vi gör på utvecklingen av rapsodlingen, berättar Simon.

Han har valt en allt igenom brittisk odlingsstrategi. Det förklarar hans utsädesmängd på 70 frön per kvadratmeter, överlägset mest i tävlingen. Syftet är att kompensera för angrepp av rapsjordloppor. I Storbritannien är dessa i princip helt resistenta mot pyretroider så det finns inte mycket till buds för att hantera de extremt stora angreppen. Sedan neonikotinoider förbjöds har populationen stadigt ökat.

Forskningen fokuserar nu bland annat på samodling med kompanjon- och täckgrödor som på olika sätt ska locka/avskräcka rapsjordlopporna från rapsplantorna.

Även i övriga insatser ligger Simon lågt. En växtnäringsgiva vid sådd på 27 N, 13 P, 22 K och 22 S per hektar är allt.

Inget i övrigt har lagts till.

– Man ska inte gödsla fram för mycket grönmassa utan försöka lägga krutet på en hög fröskörd. Det är en chansning, men det ska bli spännande att till våren försöka optimera tillförseln för en bra skörd.

70 frön per kvadratmeter av sorten Artemis, NPKS-gödslat vid sådd. Inga övriga insatser. Foto den 1:a advent 2019.